

ЗАСТАВА

„ЗАСТАВА“ излази два-
пут у недељу, четврком и
у недељом.

Цена је на годину 10 фор.,
на по године 5 фор., на чет-
врт године 2 фор. 50 новч.
а. вр. за Аустрију, а за Ср-
бију на годину 100 гроша,
на по год. 50, а на четврт-
године 25 гроша.

Опласи се рачунају по коли-
чини врсти, које из гармонта
заузимају, и за сваку врсту
плаћа се за први пут 6,
за сваки даљи пут 4 новч. Осим
тога за жиг увек по 30 новч.
Попис се шаље уредништво
у предплаћа администрацији
ЗАСТАВЕ“ објаве у Пешти,
Grünbaum - Gasse Nr. 23.

БРОЈ 37

у Пешти, у четвртак 16. јунија 1866.

ГОДИНА I

Пешта, 15. јунија.

У ратном прогласу Италије на Аустрију би речено, да ће се после три дана започети бој. Трећег дана после тог прогласа, а наиме: 11. (23.) јунија, париски „Монитер“ напомену, да је дошао земац, да Италијани војују, и да ће они одма бојак бити. Италијански краљ, говораше „Монитер“, налази се у своме главном тaborу у Кремони насупрот Минчија (реке која дели слободну Италију од аустријске Италије); он би имао покушати да продре у аустр. Италију на којој точки између Мантове и Пескијере; у исто време и ђенерал Чијалдини кренуо би се са својом војском да пређе преко Пада, и ушуте се Павови. Пошто је побржао тегабе, које зајаде земљиште рекама испресецано, „Монитер“ додаде, да би Гарибалди имао са добровољцима прећи на северу планине и упасти у Тиролску. Ако би тако заједнички покрет краљеве и Чијалдинове војске и Гарибалдини чета за руком испао: онда би, закључаваше „Монитер“, Гарибалди могао задати памира Баварцима, почем би им с леђа из Тиролске грозно, па би их тако натерао да се брину како ће се с те стране осигурати. Ради тог осигурања Баварци, који су прикупљени на Мајни, морали би шикати своје чете према Тиролској, те би утолито били слабији на Мајни, а то би било од велике помоћи за Прусе.

Као одговор париском „Монитеру“ бечки листови од 25. т. м. доносе телеграме, (то из аустриског табора у Италији, то из самог табора италијанског краља,) који гласе, да су Италијани учинили први покушај, да у аустријску Италију упадну, али су их Аустријанци са победом узбили. Наши читаоци наћи ће ниже те телеграме; по онима што долазе из аустријског табора, сва три одељења итал. војске, која се налазе на Миџију између Пескијере и Мантове, била су започела ударати на Аустрију. По бечким листовима, та три одељења беху око 6. т. м. распоређена овако: прво одељење под ђенералом Дурандом, на броју 44 хиљ. мом. било је у месту: Комо, у савези са Гарибалдовим четима; друго, на броју до 33,000 мом стајало је под ђен. Кукијарном у Кремови; а треће, на броју 44,000, под ђен. дела Рока у Пијаџенци. Та три одељења прешла су још 10. (22.) т. м. преко Миџија, и 11. заузели су висину Кустоца, одкуда су после намеравала поћи путем Вилафранке према Ечу. Но као што

споменути телеграми јављају, царева војска препречила им је тај пут, претеравши их, после жестоке битке код Кустове, опет на десну обалу Миничија, одкуда су била и дошла.

Телеграми из самог италијанског табора, које нам ипак бечки листови саопштавају, веде, да је само прво одељење итал. војске покушавало, да заузме положај између Пескијере и Вероне, али није могло у томе успети. Оно је било ваздан 12. (24.) т. м. жестоку битку са аустријском војском далеко претежнијом на броју, и почем му одељења: друго и треће нису могла на помоћ доћи, то је морало подлећи већој аустријској сили.

Лякујући аустријску победу над Италијанима у битки код Кустозе, бечки листови слажу се у овоме: да је та битка без пресудна значаја, и да се имају очекивати у Италији још много жешћи бојеви. Међу осталим они дознају, да се ђенерал Чијалдини, на челу војске од 56.000 Италијана, утаборене између Болоње и Пада, спрема да код Полезеле, јужно од Ровига, пређе Пад. Такав покушај Чијалдинијев био би, по уверењу у Бечу, много опаснији од споменутог покушаја на Минчији; с тога се Аустријанци са особитом бригом преправљају на одпор Чијалдинију.

Пошто ји брзим и вештим војничким покретом заузела у један мах: Хановеранску, К. Хесенску и целу Саксонску, Прусија упада сад војском и у Аустрију. Пруси су, као што се званично јавља, у већем броју продрли у Чешку, и овде су већ досад заузели: Течен (на Лаби, спрам Боденбаха), затим вароши: Бензен, чешку Лајпу и Рајхштат, које леже дубље у Чешкој, југоисточно од Течена. У своме упадању у Чешку, Пруси су имали више крвавих сукоба са аустријским четама, али сви ти сукоби још су незнати, веде бекџи дистови, прена великој битки, која се спрема између Аустријанаца и Пруса, и о којој ћемо по свој прилици врло скоро чути.

О савезничкој немачкој војсци, између Франкфурта и Дармштата, стижу различни гласови; по једнима те војске накупило се тамо већ до 60.000; по другима нема је на месту више него 25.000, по очекује се да јој придођу још 12.000 Аустријанаца. Па онда, докле неки доносе вест да је хановеранска војска пробила кроз пруску војску, и сјединила се са савезничком војском; други тврде да Пруси, који заузимају Ханове-

поганици, књижници алкурански, прекрстили ноге па међ лешевима робовским чибук пуше, у мирису од крви каву пију. Добро чувају ти стражари те старе гробнице, јер им се неки усврс слутити и привиђа; а позни потомци у ланцима око гробља блуде, чује се звекот ланаца у дубљинама робовским, мртваци се буде и преврћу, чекају када ће робље покидати ланце, када ће им гробнице отворити . . . чекају!

Ето тако се снева у очи Видова дана.

Какав дадан дипломата и комбинујући политик
сметаше се тим видованским сањаријама. До њих
стоји, да нам лепшом јавом растерају омиљене снове;
ах су ти снови заиста ту, ти су снови чињенице, које
се не смеју превидити, и тешко ономе народном дипло-
мати и политику, који те снове народне превиди, а
тешко опет народу кад престане сновати о ономе, што
је о Видову дану изгубио, онда је — захвалио
на будућности. *Видов дан* беше катастрофа у великој историј-
ској драми народној, што се од толико векова спре-
мала. У тој драми беше јунак народ један јуначка
соја, јаке природе, велике душе и снажна срца, ах
тако исто и јаких мања, великих погрешака, јер и оно
и ово у крви беше; јака се врлина најпре изврне у
јак порок. И тај извртај племените природе, тај га
чини трагичним јунаком који у Видов-дановој ката-
строфи паде; иза Видова дана дође други део велике
народне драме, који се још никако свршио није; први
се део зове: грехови; други: кајање.

Народ дакле наш још једнако каје прадедовске грехове своје. Па јели их већ довољно показао у четиристолетном робовању, јели већ довољно уздисао у покајничком очајању, јели већ довољно носио трновенац покајнички, јели се већ довољно причистио из правог пута мученичког — јели дакле већ довољно

раиску и К. Хесенску, још непрестано прече сједи-
ење споменутим војскама. Свакојакo ваљa чекати по-
уздигније извештаје о војиньким покретима на западном
немачком бојишту.

За хановеранског краља није се обистинило, да је отишао у Инглеску; по неким он је у својој востци, а по другима Пруси су га оправили у Берлин. И за к. хесенског кнеза чује се, да је у Прусији. Он је хтео да са народним новцима улакне из К. Хесенске, пре него што су Пруси дошли, али му народ није дао да извучи благо из земље. Пошто су га одвели у Прусију, Пруси су му, веде, оставили слободу, да отуд иде у Инглеску, ако хоће.

У берлинском званичном листу тврди се, да је Прусија, и пошто је њена војска ушла у К. Хесенску, наново била позвала кнеза, да се придружи њој у питању о преображају немачког савеза, и да у исто време у својој земљи поврати устав од 1831. којим се ујемчава народна слобода, па да му она стоји добра за целоставиост земљишта и његову кнежеву власт. Кнез није пристао на то, и онда, вели зв. берл. лист, Прусија није могла на ино, него заузети К. Хесенску ради своје сопствене сигурности.

Ако се у неким немачким листовима непрестано јавља, да пруска војска гдегод дође „удара намет на видајет,“ и тера људе на војску за пруске цели, берлинска влада брини се да се одбрани од таквих гласова. Ни у Саксонској, ни у Хановеранској, ни у К. Хесенској, ни у полабским војводинама није пруска војска, као што се из Берлина званично уверава, ни поваца, ни војнике од народа изнуђавала.

„Ендеп. Бед.“ потврђује, да су све северне немачке владе, осим трију државица које су Пруси заузели, и Насавске, закључиле савез са Прусијом, на предлог ове. Војводине Мекленбуршка и Олденбург, а по свој прилици и саксонске (тирингијске) државице, ставиле су своје војене силе на расположење Прусији, и ова ће из тих сила саставити чете резервне код Торгауа, на Лаби у пруској Саксонској.

Познати су гласови о покретању руске војске на граници Галиције. То покретање тумачило се у корист Аустрије; кад се чуло, да је недавно краљ Италије имао у Флоренцији поверена разговара са Кошутом, старим диктатором мађарским, доказивало се да би Русија непретјено држала страну Аустрији, ако би било

чист и освећен да може ићи у свети бојак за народну слободу? Ко ће нам то казати?

Наш је век тако сретан, да има видљиве заступ-
нике невидљивог промисла, да има једно високо тело,
које народима судбу изриче, које историјом светском
рукује— које је дакле живи, видљиви промисао. То је
дипломација. Па нека нам дакле дипломате одговоре
на горња питања, нека загледају у књигу судбина,
која је само њима отворена, па нека нам кажу, јели
већ дошао час, да се ланци кидају, да се гробница
народне слободе отвори, да се о новоме Видову дану
не парастос, него ускрс слави? Нека нам кажу!

Они ћуте и ћутаће увек. Народ сам мора говорити, он сам мора себи судбину изрећи, јер знамо, да су народи увек сами својом руком судбину своју у вечиту књигу писали.

У замашном веку живимо; а баш сад опет звек
оружја и гром топова огласи, да стојимо на прагу но-
вога обрта, да се нова епоха у грмљавини оружја рађа.
Многа се племена већ у нашем веку ослободише, и
многа ће се сада ослободити — а наше робље, што
тамо још једнако крст мученички вуче? Оће ли га
распети на њему? Оће ли се њему родити ново доба?
Шта веде слободна браћа?

Тешко народу, ако му главари и вође онда баш
запуше уста, кад усхте рећи велику реч, ако му онда
баш саину руке, кад усхте ново доба у књигу судбине
написати, ако му онда нове окове скују, кад усхте
старе стрести.

Сваки Србин треба да знаде, да још није од 500 година тако важан и замашајан Видов дан освануо, као овај данас, и да никад није толико зависило од народа самог, какав ће му осванути онај, шт опрв дође. Јест, време гони напред, приближујемо се од судног часу; судбина и историја силним кроком ко-

ПОДЛИСТАК „ЗАСТАВИН“.

В И Д О В У Д А Н У.

Тешко је још што ново казати о Видову дану; тешко је што казати, што већ није у толико и толико песама испевано, у толико чланака, дописа, беседа, здравица, у толико изговорених и написаних речи већ казано! Па то је баш и жалост, што стари видов-дан још једвако траје, што се стара песма још једнако пева, што се стари јад још једнако јадује, а нови видов-дан још свануо није!

Чини нам се, да би требало већ једном да се престане о видову дану певати, нарицати и плакати; грло нам је већ промукло, речи су нам већ нестале, сузе су нам већ усануле, само нам још остаде — срце и мишица. Позни су то потомци, који данас о Видову дану по четири стотине седамдесет шести пут певају опело, држе парастос давнашњим покојницима — народној слободи и величини; позни су то потомци, који покојнице знају тек само по наслеђеним старим приновестима, по прохујалим гаткама, те само тек слуте и сневају побледеле им слике; па ти би позни потомци ради већ једном да им отворе старе гробнице на великом гробљу народном, да старе покојнице из гроба изваде, да им виде толиким столетним сузама оплакана телеса, да их задану душом из душе своје, да их напоје крвљу из срца свога, да их у вис подигну на мишицама својим, те да тако о једноме видов-дану не славе парастос, него у скрстим покојница — народне слободе и величине. Јест, то би ради ти позни потомци.

— Па зашто не отворе гробнице старе? На великом народном гробљу се де да ли се заједно сави крвници.

„револуције“ у Мађарској. Сад „Руски Инвалид“ обраба све те гласове као неосноване, и уверава, да се нарникако немисли мешати у рат ради Аустрије.

Из Париза и у последње време обнављају глас, да је порта одустала од намере да удара на Румунску. Но у исто време и бечки листови непрестају уверавати, да турска војска тек што није упала у поднавске кнежевине. Ти листови признају, да Француска, Инглеска, Прусија и Италија сложено раде око султана, да би он мирно признао нови ред ствари у Румунској; али веле, да ће султан пре послушати Аустрију и Русију, које га на рат наводе. Као што се у Бечу дознаје, турска војска, што је опредељена претиву Румунске, броји до 100,000 момака, и она је сва спремна да сваки час започне упадати у Влашку и Молдавију. Са том опасности доводи се у свезу и то, што је кнез румунски ових дана нарочитим прогласом позвао добровољце, да ступе у војску, рекавши да ће отачини скоро затребати њихова услуга.

Обште је уверење да би се упадањем турске војске у Румунску обновило источно питање, одкуда би у данашње време могао букнути обштни европски рат.

Грчки краљ поверио је познатом вођи грчке народне странке, Булгарису, те је овај саставио ново министарство у Атини, узевши у то министарство и чувеног патриоту Делиборђа. Мисли се, да је краљ то учинио, што предвиђа важне догађаје на балканском полуострву, па је рад да га ти догађаји затеку окруже на са народним људима.

РУСИЈА И СРБИЈА, БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА.

III.

Ми смо у I. чланку разложили, да се од новог савеза Русије са Аустријом бојимо, да ће Босна и Херцеговина пре или после с Аустријом сједињене бити, и то да се бојимо, што нам се чини, да је споразумљење у источном питању међу Русијом и Аустријом једино, које би кадро било, после онаког отуђења, нову свезу међу њима основати, утврдити, и разјаснити.

Ми смо у II. чланку разложили значај Босне и Херцеговине за Србију, и у обште за онострано Србство, и показали, да на Босну с Херцеговином Аустрија ни именом угарске, ни хрватске круне, права нема, но да Србија, Босна, Херцеговина и Црна Гора историчну, географичну и народну целину сачињавају, и да по томе и право на самостално политично и народно јединство имају.

Сад долазимо на најважнију тачку питања овог одношаја Русије према Србији, Босни и Херцеговини.

Русија стоји у тесном одношају како спрам источног питања у обште, тако и спрам Србства и горњи земаља србских, т. ј. за ствар је одсудно, како ће се Русија у овом питању владати.

Толико можемо и морало признати и исповедити, да би врло тешко, да не рекнемо немогуће било, да се Србство с оне стране консолидује, уједини и утврди, и да Србија, Босна, Херцеговина и Црна Гора једну државу сачине, ако Русија противу тога буде и ако она пристане, да Босна и Херцеговина Аустрији припадну. Све кад би Србији Француска и Италија на помоћи биле, то би опет Србија положена међу велике

две државе, првом ударцу изложена и свладана била; а друго да не питамо, би ли и за Србе пробитачно било, да оружје своје са страним оружјем противу Русије здруже — тешко би и у Србији, а нека мо ли у Босни, Херцеговини и Бугарској било, православни народ у овом времену на таки бој дићи.

Остаје дакле да испитамо — је ли могуће, да би Русија противу интереса оностраног србског народа ићи могла?

Да видимо.

Русија је двостручна држава: она је руска држава, и као таква, она је велика сила у Европи; но она је и славенска држава.

Као руска држава може се она ограничити само на своје рођене интересе, и по томе, како спрам друге Славена, тако и спрам Србаља онако се владати, како то руској држави и руском народу у интерес иде.

Као славенска држава имала би моралну дужност, да славенске народе закрили, заштити, и подпомогне у свему, што интересу руске државе, и руског народа није на супрот, — а по нужди и са привременим жртвама својима.

Да видимо дакле, је су ли та два интереса противуречна, или се сложити могу и како, и према томе да оценимо доскорашње владање Русије у обзиру источног питања, и оно, кога би јој се држати ваљало?

Нема сумње, да Русија на балканском полуострву има своји особени интереса, који се руске државе и руског народа тичу. Русија је ту суседна, па као што се сваког суседа, у погледу сигурности своје, здраво тичу суседне земље, тако се и Русије трачки полуострв тичати мора; не може јој бити све једно, ко ће јој, да ли пријатељ или непријатељ, јаки или слаби у суседству бити, а нарочито и због тога не, јер се може рећи, да јој је с те стране линија одбране најприступачнија и најслабија. Осим тога трговина, а с тим и сварадиност и привреда била би јој подсечена, кад јој се интереси неби на Дунаву, на црном мору и Дарданелима осигурали. Ово ваља све пред очима имати, и тако тежњу Русије оправдати, што она жели своје интересе на полуострву осигурати. Који би се од народа на балканском полуострву на становиште Енглезе, а по свој прилици и Француза ставио, који би желио да се Русији бедеми сигурности на југу — као оно у Криму Севастопољ — сруше, и пограничне јој жите њене народне привреде и трговине подсеку, т. ј. да се сваки уплив Русије на полуострву искључи — имао би не само владу руску, него и народ руски противу себе, и не би се могао потужити, ако би Русија у свом интересу у комбинације се упустила, где би она бедеме своје сигурности из развала истог народа правила, и канале своје народне привреде кроз жите, кроз срце тог народа вукла, т. ј. исти освоила и раскомадала.

Ми неможемо на том становишту стојати.

Али је баш ту питање, који је начин за осигурање ти руски интереса, и то не само привремено, и привидно, него дуготрајно и озбиљски поспешан? Ту лежи.

На жалости на несрећу балкански народа Русија је се до Кримског рата држала, да у интересу руске државе и руског народа стоји, да балканске земље освоји, и ондашње народе покори, и у колико то не би сама могла, да исте земље и народе са онима вели-

ким силама подели, које јој у том на руци буду. Та је политика из оних времена, кад су владатељи народе за своју својину, и за чоноре сматрали, које силни по својој вољи међу собом делити могу; та је политика из времена, кад је земља, кад су планине и реке у државном животу више важили, него људи и народи, него правда и народност, и кад је свака већа држава на то ишла, да се географично донде протегне, докле је течај какви планина или река, и по томе да се окружи. То је политика која народ једног језика, једне народности, једне историје и једне душевне заједнице немилостиво и без срца дели, раскомадава, и удему у разне државе разбацује, као што се оно при продаји робља деца од родитеља деде. Та је политика разделила Пољску — та је политика претила нам, да ће и балкански народи исто тако међу силне подељени бити.

Је ли то не кажемо једини, него и целисходни, и дуготрајни начин, да Русија своје интересе на балканском полуострву осигура?

Ми држимо да није, на против, да је то за саму Русију опасан начин.

Окренимо се на другу страну, да видимо, како други велики народи у новијем добу своје интересе осигуравају.

Италија има за Француску исту важност, као и балкански полуострв за Русију. На исти начин из погледа и сигурности, и народне привреде и трговине, не може Француској стање Италије равнодушно бити. Зато је Француска од три стотине година овамо непрестано се у Италију мешала. Али и она је одпремислила, да осигурање њени интереса изискује, да Француска Италију или већи део њен освоји, па је због тога и освајала је, и са другима делила, кад све није задржати могла.

Последица је била: да је непрестане крваве ратове водила, да је више снаге на одржање Италије трошила, него што јој је Италија користила, да је народ талијански од себе отуђила, и да је Француска баш тим промашила цел своју, јер јој је Италија била извор непрестане опасности и несигурности, место да се с те стране осигурала. То је било време дворске кабинетске политике, где је владатељима више до своје личне сујете, тапте величине, и спољашње сјајности стално било, коју су у том налазили, да у круни имају аламе од више земаља.

Још је и Наполеон I. колебао се између породичне и народне политике.

Наполеон III. поможе Италији да се ослободи, да се уједини, и да самостална постане; и он је то за цену неког арондовања Француске државе учинио, али арондовања преимућно са француским живљом. Он је увидио, да ће интерес Француске државе много већма осигуран бити, ако се на моралном упливу, на пријатељству, на трговинским и царинским међународним уговорима, и државној алијансији Италије са Французом оснива, него да је осваја, или цепа, и дели.

Француска је Италији такође у интересу романске народности помогла, јер свађа, да је споразумљење романски племена напрема великог немачког и славенског племена за сва племена романске народности корисно; као претежна сила романске народности она је увидила, да јој интереси као француске и као ро-

рача безобзирце, од народа зависи, оће ли се дати прегазити, или ће сам своју судбину у руке узети.

Никада му неће геније какав доћи, те му окове лагано, тио скинути; никада неће дух историје доћи, те му на злаћаном чанку понудити ђаконију слободе; никада неће та зора осванути, када ће му са великог дрвета повесничког јабука народне самосталности баш над главом висити, па само треба да је узбере. То никада неће доћи. Нити ће то икада доћи, да ће дипломатија, као брижљива мати, смисловати се на децу ону, што још у средњевечном робовању пате, те ће кренути крстоносни поход за њову слободу; то никада неће бити. Који се народ томе нада, тај или је још сувише млад, те му још треба туторства због незрелости и детињастог надања или је већ сувише остарио, па се већ наново подетио. У једном и у другом случају није прави народ.

Наш народ не мисли тако, то знамо; наш народ има још срце пуно крви, коју ће пролити, има још мишицу пуну снаге, којом ће заманути, да сам са стола господња узме себи слободу.

Срце је и мишица ту, сад само још треба глава, која ће тим пуним срцем, том снажном мишицом ваљано управити.

Ту нам сад пада на памет, што се после Видова дана збило. Народ бешр на Косову побеђен, ал још му крвца није оладнела, још му мишица није малаксала била, још свежа беше успомена о слободи и величини, још му је срце било у грозничавом узбуђењу, још му у души дркташе електрична струја, још је кадар био наново прикупити сву снагу у народном боју. Турци се са Татарима у Азији бију, те губе битке; унутра им се опет у држави двојица о престо отимају, те народ онако већ потиштен збуњују и цепају. Од Татара побеђени, унутри поцепани никада не бежу зрелији

Турци за осветну мишицу србску. Али над србским народом влада вис. Стеван, добар човек ал хрђав политик. Високи је Стеван од Турака добио деспотство и неку полуслободу с тим уговором, да веран буде свом врховном господару и да му војску србску у помоћ даје. Високи Стеван неможе уговоре с Турцима погазити, мора Турцима реч држати; он народ уздржава од устанка и боја, он шаље Турцима у помоћ хиљадама србских дејтаха, што чуда у боју чине. Онима неможе уговор погазити, који му част народну и слободу, највећа добра, погазише! Онима у помоћ дејтиће србске шаље, који су им тешке ланце сковали! Ето тако је мислила та глава србека, док срце пуно и мишица снажна беше.

Оћемо ли се од историје чему научити? Је ли доста да једанпут погрешимо, или треба још и више пута? Оће ли опет бити глава србских, које још и крвнику веру држе, те од силне савесности народу своје врат ломе?

Стари је Гете казао: „Онај који ради, увек је без савестан: нема нико савести осим онога, што сматра.“ А други толики исти познавалац људски, Шекспир каже: „да пас савест пудљивцима направи; да су мисао и савест окупи, што сметају радној снази; да мудровање онде, где се ниште рад, није нимало боље од спавања; да мужевност и част, кад се са разлозима памети нагоје, добију зечије срце; да од памети и обзира цигерице бледе и животни снага венс.“ То би ваљало сви народи, нарочито они, што још страдају, добро да забележе у књигу своју, нарочито пак они, који у важном, замашајном добу, где се точак историје брже но обично окреће, народном судбом рукују! Тешка је на њима одговорност, а још тежа је народна клетва!

Нека пазе народне главе, куда ће и како ће народним срцем и народном мишицом управити.

Тешко народу, кад га премудре главе разлозима памети нагоје, па добије зечије срце; тешко народу, кад му од силних обзира цигерице побледе и животна снага увене. Онда је свршио рачун са судбом и будућношћу.

Оваке су нас мисли о Видову дану обузеле; сваки Србин о Видову дану озбиљне мисли премислила. — мисле ли и они озбиљно, које је народ мето на такво место, где им је дужност, да мисле и да раде?

Народ већ једном чека у овом одсудном добу једну реч, која ће дело бити.

Немојте чекати докле, док душановог орла, што се у црногорске стене прикрио, убије „мемла од камена“, док падне на ладну стену са малаксали крили, те издане не дочекавши онај велики дан; немојте чекати докле, док се столетни роб не узможе више сам ослободити, него мора да чека туђег ослободиоца, који ће га себи одкупити.

Водите народ у бој за слободу, док му је још мршава слобода милија, него масно гојазно робство; подајте му слободу, док још воле слободан гладовати, него сит робовати; подајте му слободу, док још није на робство огуглао — док још има вере у себе и у боју у будућност своју!

Народ већ оће једном да му осване онај Видов дан, где ће да види дан слободе! А оће ли то скоро бити? То зависи само и једино од народа и његових вођа!

Још једном кажемо, да је време врло озбиљно и кобно; тренутак се несме пропустити; има тренутак, који одсуђују за векове!

манске државе нису у сукобу, но да једно друго под-
помажу — Француска је напоследку — романску на-
родност и на истоку у закриле своје узела, и румунске
кнежевине ујединила; на против славенске је народе
у Бугарској унијом, а у Босни (у сазузу са Аустри-
јом) католицизмом поцепати, и ослабити тежила.

Русија је као што смо напоменули, до кримског
рата непрестано на то мислила, како би у Турској о-
својења чинила, и у том обзиру покушавала је Енгле-
ску и Аустрију у свој интерес увући. Споменица
Неселрода вел. кнезу Константину од год. 1831. од-
крила је да мисао дворске политике руске; да би до-
казао, зашто су Руси год. 1829. код Једрена стали, и
иш су на то ишли да Турску обору, изразио се: да би
се због суревновања велики сила морали народи у
Турској, кад би ова пала, ослободити, а слобода и
самосталност би ове народе у просвети, трговини и
благостању тако подигла, да би Русији опасни супар-
ници постали. Никола I. заиста је мислио, да је у
интересу како своје дворске самовластне политике, та-
ко и у интересу руске државе и руског народа радио,
кад је или постојеће стање у Турској заштићивао (он
је Турску и султана од Египта и победоносног Мех-
мед-Алије избавио), или планирао, како да Турску
подела. И дан данашњи има књижевника Руса, који
једино величину Русије пред очима имају, који за ту
величину преко нужно држе, да Русија земље у Тур-
ској до Балкана или и до Цариграда освоји, Дунав
подпуно у своју власт добије, себе на југ рас-
простру и географично арондују — једни све само из
чисто државни и географични великоруски узрока, а
други зато, што ту има славенски племена, и што др-
же, да је позив Русије славенска племена ујединити,
или онокако као и Пољску прогутати, па ако не иде
сва племена, а оно докле докле се даје.

Ми пак баш у томе видимо опасност за Русију,
ако она настави политику освојења и деобе Турске.
Сад кад би се и догодиле такве околности у Европи,
да би Русија противу Француске и Енглеске таку по-
литику извести могла — опет је то сигурно, да она не
би сву Турску за себе задржати могла, него да би
између остали Босну и Херцеговину Аустрији усту-
пила. Сад од двога једно: или би народи тако поде-
љени имали свести народне слободе и самосталности,
и у том случају сваку би прилику, особито сваку не-
згоду у Русији за себе употребити трудили се, из че-
га би за Русију место сигурности граница, непрестане
опасности извирале, и Русија би и на југу Пољску
стекла, која би северној Пољској руку пружила, и крај
би био, да би Русија место да ојача, још већма осла-
била, него што то интерес Славена у опште, и они на
истоку и југу Европе особено изискују; или би ти
народи безсвесни били — онда би пак Аустрија у
њима zgodно оруђе за своје планове добила, који у
последњој линији иду: прво противу Славенства, а
друго противу православија, и ко стоји добар, да Ау-
стрија изравнавши своје интересе са Италијом и Фран-
цуском, да и самом Немачком не би једанпут у сајзу
са другим силама покушала, да Русији, овом стојеру
славенства и православија, смртан удар нанесе, да се
једанпут ослободи непрестаног страха, који је с те
стране мори; а кад би западно славенство колико
толико у закриле своје узела, — имала би и у вели-
ком делу сами Славена моралан наслон за такво дело.

Русија треба дакле да увиди двоје: прво, да и у
њеном интересу лежи, да се народи у Турској осло-
боде, и сваки пре свега међу собом уједини; а друго,
да су Срби у Турској у опште, и Србија и Црна Го-
ра особено онај елемент, који Русија треба да под-
помогне, да се ослободи, и уједини, а не да га дру-
гој којој држави, па то и Аустрија била, жртвује! Тре-
ба дакле да увиди, да су јој интереси као руске и сла-
венске државе исти, и да се обоји у том састоје, да је
јединство и самосталност славенских племена у опште, а
србског особито подреши, што смо доказати хтели.

Од великог народа славенског само два племена
постоје, од који једно подпуно политично и народно
јединство, подпуно државну и народну независност и
самосталност, а друго половицну народну самостал-
ност има. Прво је руско, друго је србско племе; прво
је Русија, друго Србија и Црна Гора. Оба ова племе-
на имају према другима племенима славенским, изузи-
мајући Бугаре, ту особину, да су не бивши дуго вре-
мена у непосредном народном и друштвеном додиру и
у смеси са западним народима, чистину славенске на-
родности, славенског начина мишљења и живота,
славенске нарави и обичаја, највећма сачувала, и да
преимућно славенски значај представљају; још је и то
у њи особина, да се у њи јединство народности не са-
мо на језику, као природном живљу народности, него
и на једној од оних душевних живаља оснива, који се и
код просвећенији народа, као Француза, Шпањолца и
Талијана за најјачу копчу јединства народног држи —
а то је верозакон, који је бар у ослобођеним србским
земљама један. Овај верозакон живаљ — ова право-
славна вера даје овим племенима такође особени зна-
чај према другим Славенима, или кад узмемо, да су
романски народи већином католици, германски (немач-
ки) већином протестанти, а Славени већином право-
славни — то Руси и Срби (и Бугари) дају правосла-

вној вери значај Славенства, који је обратно вера на
њиву народности распростирала и сачувала им свест
народног јединства, противу толики азијски и западно-
европски елементи, који би ји иначе друштвено и на-
родно растројили и расточили. Ова свест јединства у
православију, била је такође природна душевна копча
међу Русима и Србима.

Ова копча показује одношај Руса спрам Србаља,
и означаје Русији правац, кога се у источном питању
држати има.

Јесте, Русија има своји интереса на балканском
полуострову, али ће ови најбоље осигурани бити, ако
на том полуострву буде самосталне србске државе, која
би се из обе Србије (старе и нове), Босне, Херцего-
вине и Црне Горе састајала. И Романија и Грчка је-
диноврне су са Русијом, али прва можда само привре-
мено, а Срби су и Бугари и једнокрвни. Русија треба
да помогне, да Срби и Бугари главе дигну — а не да
пристане на то, да Босна и Херцеговина у непосредну
борбу са западом пуштене, Србија пак изолорана бу-
ду, да им на све стране снага клоне, и да не изнемо-
гну. Кад би Срби а са њима и Бугари клопули, Русија
би остала у свету изолорана. Источни југ Европе кип-
тио би од крвни непријатеља њених, т. ј. таки, који
нису противу Руса само зато, што су ови штит само-
властности, него и управо зато, што их има на свету;
што су велики, што су Славени, па још православи
Славени, те су им у сваком погледу на путу. Сваки ће
просек народа србског туђим елементом бити отворена
капија, на коју ће запад на север јуришати. Осим то-
га, Русија ће кад тад морати Пољску самосталност при-
знати — и онда ће јој уједињена, и ојачана Србија на
југу двоструко од користи бити; иначе ни велика Ру-
сија неће моћи навали Европе са свију страна одолети.

Ако Русија и са Србима онако поступала буде,
као са Пољацима, или допусти, да се постепено, онда
ће она наред доћи, да је раскомадају и ослабе.

Међутим сва љубав, коју Срби с оне стране од
Русије желе, та је, да не буду на путу, да Срби zgodну
прилику употребити могу, и да сваку страну интервен-
цију претњом своје интервенције у зашту држе, које
право и по самом царском трактату има.

У идућем броју свршићемо са погледом на зада-
так Србије.

У Пешти, 14. Са данашњом је седницом од-
гођен сабор угарски на неизвесно време. Пошто је
Ченгери као извештељ регниколарне
депутације уг. сабора за ствар међу Угарском и трој.
краљевином прочитао извештај исте регниколарне де-
путације, пошто затим још комисије за саборски буџет,
за верификацију и за петиције прочитао своје извеш-
таје, јави председник да је дошао изасланик горње
куће, који носи краљ. одпис; изасланик горњег дома,
вел. жупан Слави уђе у дворану и преда председнику
запечаћен кр. одпис. Одпис се отвори и перовоћа са-
борски Вил. Тот прочита га; одпис гласи:

Ми Франа Јосиф I. и т. д.
Државни достојанственицима, вис. духовним и светским
стадежицама и заступницима Наше верне Угарске, који су на од
Нас за 28. нов. (10. дек.) 1865. у Нашу краљ. слоб. варош
Пешту сазваном сабору сакупљени, Наш поздрав и уверење
Наше милости!

Љубезни верни! Када смо последњих дана прошле го-
дине око Нас сакупљене верне магнате и посланике наше љуб-
љене Угарске поздравили и на законодавни их суделовање по-
звали, тада то учинисмо у тој нади, да ће се благодети мира,
које онда без сметње уживасмо, свима народима Наше цар-
евине постојано обезбедити.

Ова се нада на велику жалост Нашу осујетила.
На сабору сакупљенима магнатима и посланицима је познат
постанак онога критичног положаја, који Нас је у своје раз-
витку најпосле принудио, да се ред неповређеног одржања
земљиште целокупности и моћнога положаја земаља, што смо
их од предака наследили, латисмо последњег средства само-
обране, а то је да оружјем одбијемо неправдану нападају.

Тежина ових унутрашњих борба, које Нам очинско срце
у тежким трагичним решења испуњавашу, још се умножила
тим осећањем да Нас мораде тај удар десити баш у такво
време, где смо, испуњавајући највиши задатак Нашег вла-
далачког позива, уставно уређење унутрашњих одношаја наше
монархије и у свези с тиме, сталну утврду државоправне и
управне самосталности љубљене Нам Угарске начинили исходи-
штем доба, коме би основа била на ново пробуђено поверење
међу монархом и његовим народима и отуда истичуће правично
изравнање међусобних интереса.

Срце Нам је пуно велике радости, што смо могли бити све-
доци онога одушевљенога одзива, којим се верни народи Наше
краљевине Угарске остварили тих наших намера одзиваше,
— сведоци оне збиљске одлучности, којом саборски скупљени ви-
соки стадежи и заступници, пристајући уз Наше владалачке
намере, приступили оном делу заједничкога задатка, који је
њима припадао.

Са истим задовољством сматрасмо делање, које је сабор
развио ма да су се на обзору монархије облаци подизали, и
правац, кога се држао, неизбуђен ни тим облацима, нити пак
ратним припремама, које пожртвовање народног зискаваху.

Неможемо, а да на нашу жалост не увидимо, да добар
успех ствари, која нам је свима на срцу, пре свега зависи од
подпуне мирноће духова, те највеће благодети мира, дочим с
друге стране обрана монархије, којој је обсталак у опасности,
изискује највећи напор Нашег владалачког старања.

Дакле само нужа, која од Нас не зависи, и којој наумили
бејасмо уклањати се до крајњих граница части, та је дакле
нужа оно, пред чим се моралом поклони и што нас је при-
морало, да поспешно започета саветовања сакупљених високих
стадежа и заступника одгодио.

Ми то чинимо у нади, да ће овај највиши управљач вла-
далачке и народне судбине доброј ствари победу, а Нашем тој
доброј ствари посвећеном оружју триумф поклони, те да ћемо
у стању бити, да сабор угарски наново сазовемо, и да ћемо
сведоцима верне оданости, што се према могућим наступају-
ћим незгодама и сад већ живо показују, још у већој мери на-
клоњени бити, да дело, што смо га започели, под Нашим личним
руководјењем сретно коначно довршимо.

Уверавајући саборски сакупљене вис. стадеже и заступ-
нике а преко њи и верне народе љубљене Нам Угарске о На-
шој постојаној милости и благонаклоности, уједно изјављујемо
свечано, да се од Нас сазвани садашњи сабор одгађа. Дано у
нашем главном и престолном граду Бечу у Аустрији 11. (24.)
јунија 1866. Франа Јосиф с. р. Мајлат с. р. Бартош с. р.

Док је одпис читан, а и после тога владаше у
кући највећа тишина. Сад устане Деак и предложи
кући, да се услед овога одгађања сабора у записник
мете ова изјава:

„Заступнички дом врло жали, што је Њег. Велич. сабор на-
ступившиг тежког рата припућено, да саветовања сабора на
неко време одгоди. Пошто заст. дом ово одгођење не сматра
као затварање сесије, што би и законском одређењу противно
било, него као обично привремено одгођење саветовања, то же-
ли и нада се да ће Њег. Велич. по сретном завршетку рата, за
кратко време своју бригу наново нарочито унутрашњим одно-
шајима својих земаља посветити моћи, и да ће сабор своја не-
прекинута саветовања што пре наставити и у заједници са Њег.
Велич. око унапређења духовних и моралних интереса земаљ-
ских радити моћи. — Заступнички дом жали, што његове по-
новљене адресе без успеха, остојаше и праведне жеље земаљ-
ске ни досад још испуњене нису. Заступнички се дом тврдо при-
држава начела, што их је у својим досадашњим адресама из-
рекао, и на основу њиховом жељи и нади се с правом, да ће се у-
став земаљски у целокупности што пре повратити.“

Иза Деака устане Тиса те рекавши, да се и он
слаже са изјавом у записнику, јер сабор сада ништа
друго не може чинити, предложи да се та изјава овако
формулије:

„Са жалашћу је заступнички дом дознао, да је Њег. Велич.
на више страна ратом нападнуто. То је највише последња
противууставне владе, која ратне ударе изазва у тако време, у
коме би због уставних и материјалних интереса земаљских мир
нуждан био. Нашу жалост сврх тога умножава још и то, што је
садашња влада, при свој лојалности и приправности сабора,
ипак пропустила устав повратити, тако, да се и данас још рас-
полаже са крвљу и новцем народа без његова утицаја, те мо-
рамо бити у бризи о судбини наших суграђана, којима нужда
прети. — Ми у осталом свечано изјављујемо, да се што се ти-
че повратка устава непоколебиво држимо наших поновљених
жеља и оглађујемо се у напред против сваке нове незаконити-
сти.“

При гласању буде већина за Деаков предлог.
После по сата прочита се записник ове седнице рад
аутентикације, а затим се сабор мирно разиђе на „не-
извесно време.“

У понедељак 25. јун. после подне држао је
одбор 67-рице седницу, у којој је пододбор 15-рице
поднео свој извештај о заједничким одношајима Ау-
стрије и Угарске. Осим предлога већине пододбора
од 65. §. има такође и предлог мањине који је
подписао од четворице левака, и то: Гиције, Тисе,
Њарије, и Иванке. Одбор је узео извештај на знање,
и наредно, да се оба предлога штампају, и поделе.
Предлози су штампани и ми ћемо ји у идућим бројевима
у обширности саопштити. Засад напомињемо у
кратко, да се већина и мањина не разликује у томе,
шта су заједнички послови, поглавито у томе како
ће се исти законодавно и административно обављати.
Као стално заједнички послови признају се: спољаш-
ња дела, управа, вођење и унутрашње устројство вој-
ске и трошкови с тиме скопчани. — Посредни данак
сплада у заједницу само у обзиру главни основа, но и
те да обе стране од времена на време међу собом у-
гађају.

Већина предлаже, да се најпре о томе погодба
чини, који су заједнички послови, па онда да даје
иде. У обзир заједничке финансије има се зајед-
нички само пропорција утврдити, а на то је нуждан
пакт (уговор) обе стране па одређено време.

За овај уговор пропорције на одређено време,
и за редовно законодавно обављање и контролу за-
једнички послова на основу и у границама погодбе и
пакта, да постоје годишње делегације, које би се из
равног броја једне и друге стране састојале. Делега-
ције се саветују свака за себе, и доставља једна дру-
гој писмено своја закључења; ако се трипушташњим
мењањем писмена не сложе, онда се састају заједно,
али само да гласају, па ако и опет неузможе се већи-
на добити, онда у стварима, где се пропорција одре-
ђује, у којој ће т. ј. саразмерности Угарска, у којој
ли Аустрија доприносити, решава на основу обо-
страног предлога — Њ. Величество. Дакле у главној
точки пропорције, која посредно и количину или ве-
личину пореза одређује, допушта Деак „абсоутски
вршак“ државе, т. ј. да заједничка круна самовластно
реша. Шта да у случају разногласја у дру-
гим обичним заједничким пословима буде, не каже се
— али би доследно и опет морао „абсоутски вр-
шак“ решавати. — Министарство је двоструко: опште
и особено. При прављењу буџета имају и особени ми-
нистри сутицати.

Овај предлог либералнију страну заступника не
задовољава — али ће тежко и другу страну задово-
љити. Ми ћемо, кад садржај саопштити, оба предлога
разложити, и критички разсветлити, и наше мишљење
казати.

Стране земље.

ИТАЛИЈА. Страни листови доносе махом извештај о седници италијанске народне скупштине, држаој 8. (20.) јунија. Најзначајније у тој седници је ово: нови министри заузимају њихова места у скупштини. Скупштинска сала дупком пуна света. Председник јавља, да минист. Риказолије има да саопшти нешто од владе. (Све живо очекује са запетом пажњом то саопштење.) Риказолије уста и рече: „Влада Италије огласила је рат царевини Аустрије.“ (Све углас и са бурним плескањем одобрава рат што је влада огласила. Обште усхићење толико, да Риказолије једва може да настави реч.) Риказолије наставља: „Краљ се ставио на чело народне војске.“ (Ново плескање, ново одушевљење. Са свију страна ори се: Живио краљ! Живио Италија! Неда се описати обште усхићење, које завлада у тај мах.) Требаће времена, докле је Риказолије опет наставио могао. Пошто је јавио, како је краљ предао владу принцу од Кариниана, како је састављено ново министарство, Риказолије разлиже зашто је Италија морала огласити рат Аустрији. Скупштина га слуша са допањем и одобравањем, а кад он још изусте: „Докле је Аустрија у Млетцима, нема ни правог јединства ни праве независности за Италију,“ заори се из свију уста: „Јест! Јест! то је истина!“ Риказолија затим чита ратни проглас краља, на што се скупштина и сав свет са одушевљеним одобравањем одзива, уз то многима сузе од усхићења теку и сви у гласичу: „живио краљ!“ Риказолије иште за владу ванредну власт, што јој је нужна у садашњим околностима, додајући: да би испунила свој позив, влада има потребу да се измири са свима странкама; дешањци и леваци сви су у овај мах једна странка, јер све те странке деле народно одушевљење. (Са свију страна: Право! Тако је, тако!) Нама треба, збори даље Риказолије, слога, и то она слога, која нас је водила саме кроз тешка искушења, и сад треба да нас укрепи, те да довршимо народно јединство и народну независност. (Живо одобравање.) Чита се најпосле изјава ратна, коју је генерал Ла Мармора послао аустријском в. војводи Албрехту; та изјава такође се одобрава, и нарочито се допада, што се у њој казало, да ће се рат одма после три дана започети.

Скупштина је одобрила влади потребну изванредну власт и потребан изванредни кредит, за време народног војевања за подпуно италијанско јединство и слободу.

РАТ У ИТАЛИЈИ И У НЕМАЧКОЈ.

Од крвавих бојева који се у Италији и у Немачкој бију, нема у ово време тежих догађаја у Европи. Бојеви ти тичу се нашег народа тим више, што ће у њима гуља земља толику и толику србску крв попити. Да би наши читаоци што подробније сазнавали гласове о таким бојевима, ми ћемо, докле рат траје, са свом бригом прикупљати и у нашем листу одвојено саопштавати: вести о италијанско-аустријском, и вести о немачком рату. Започињући данас то саопштавање, мислимо да смо дужни напоменути, како ваља бити на опрезу према „телеграфским депешама са бојишта“, које се у обилности распростиру. Зна се прво, да је телеграфско саопштавање са војскама које су у боју, ограничено на најповољније званичне кругове; а друго је познато, да се „телеграфске депеше“ које се јавности предају, често црпеју из најмудријих извора, и пуштају се у свет у намери, да се намете или подржи извесна заблуда о војничким покретима; да се застраши и забуди непријатељ, а орабре пријатељи; да се постигну извесне финансијске, банкерске и уобште новчане цели, итд. Ми ћемо с наше стране означавати извор сваке вести коју будемо саопштили; а србске зналце ствари позивамо и молимо, да где они били, да нам и њиховим пером помогну, да србском свету што извесније јављамо о догађајима, који нас се свију толико тичу.

Италијанско-аустријски рат.

Италија је огласила Аустрији рат, у цели довршења народног јединства и независности, средством ослобођења Млетачке.

По аустријским листовима, већ се била „прва велика битка“ између Италијана и Аустријанаца.

Исти листови донели су један телеграм из Вероне од 12. (24.) јунија, који гласи: „Велика битка. Оба непријатељска крила убијена. Сва прилика да ће Аустријанци победити.“ Тај телеграм послан је из Вероне у 2 сахата по подне реченог дана, и истог дана попу стигао је од в. војводе Албрехта, главног заповедника аустријске војске у Италији, следећи телеграм цару Јосифу: „Церба, 24. (12.) ноћу. Аустријска војска буде данас у своје покрету према Миџију нападнута једним одељењем краљеве војске. Затим узме она на јуриш Монтеверно, а после 5 сахата и Кустозу, освојивши уз то више топова и заробивши много Италијана. Аустријанци се врло храбро бораху. Краљ је са свима трима одељењима војске који су на Миџију и са коњаницима што су у резерви, ступао према Албарети, мислећи, да су Аустријанци иза Беча. Принцип Амалеус и многи италијански генерали рањени су. Непријатељ као да је сва одељења војске једно за другим у ватру изводило.“ Даље се саопштава из Беча, 13. (25.) јунија овај телеграм: „Главни квартир Цербаде. Аустријска војска узбила је непријатељску војску на свима тачкама, после жестоке борбе и без великих губитака. Кустоза је на јуриш узета; с тога је вел. војвода Албрехт извао ту битку „бој на Кустози.“ Заробљено је 2000 Италијана, аустријска војска одушевљена је најбољим духом.“ Још се истог дана јавља телеграфом и ово: аустријска флота на језеру Гарди (Gardasee) дубардала је са шест топијских шајки непријатељске батерије и добровољачке чете на ломбардијској обали језера Гарде, а није претрпела никакве губитака. Непријатељ је прешао 11. (23.) јунија знатном силом реку Пад на више тачака ниже Полеведа. Аустријске предстраже повукле су се без одпора. Посада из Мантове била је излетила противу непријатељских проматрачких чета на Куртатонској линији, узбила је те чете и заробила више Италијана.

Тако се у првој италијанско-аустријској битки, која се била између Гонта на Миџију и градова Мантове и Пескијере, стало на пут краљеве војске, која је, веде бечки листови намерава да пређе преко Миџија, па онда да се окрене северозападу према Риворбелу, да би пресекла везу царевим војскама између Пескијере и Вероне. Царева војска из Вероне била се управила према западу, и кад је опазила да је непријатељ северно пут узео, она се обрнула лицем к југу. Тај обрт учинио је у самој битци, и донео је освојење Кустозе. Цербада, одкуд долазе телеграми в. војводе Албрехта, близу је бојишта.

Бечки листови доносе и два телеграма италијанска, један из Флоренције а други из Брешије, оба од 13. (25.) јунија. Први је овакав: „Из главног табора италијанске војске, 12. (24.) јунија. Данаас ваздан жестоки бој. Прво одељење војске које је требало да заузме положај између Пескијере и Вероне, није у томе успело. 2-го и 3-ће одељење немогуће му помагати, а оно се морало борити са много већом аустријском.“ У телеграму из Брешије додаје се још, да је принц Амалеус лако рањен, те је сад у Брешији.

О упадању Гарибалдијевих чета у Тиролску, јавили смо већ у прошлом броју „Заставе“; по бечким гласовима, као да би и те чете Аустријанци били разбили и натраг отерали, но ти гласови имају још да се потврде.

Рат Немача међу собом.

Италијани се боре за народну слободу и независност; а око чега се Немци међу собом кољу? Ево како највећи европски лист, лондонски „Тјјмс“, означаје данашњи немачки рат: „Мали немачки владари који нису престали да се надичу у противљењу наспрај својих народа, који су те народе непрестано књижили и мучили, толико су манили да војују у цели династичкој. Ти владари, без којих би њихови поданици одавно бити могли, толико су безумни да делом осведочавају како су још способни да буду узрок великих несрећа. Јавно огорчење против њих силно је по свој Немачкој, као и у Прусији. Исти владари тако су омрзнути, или се бар на њих гледа тако немарно, да им се већ природно каже да немају право. И они који су одобравали одпоре противу Бизмарка, питају са огорчењем, да ли ти краљиви који једва што се трпе, имају право да запале рат и позле цепање народа. Колико је одвратан од Бизмарка, кога све странке мрзе и осуђују, народ, који жртвује новце и људе, још је жешће разгњеван противу изабраног кнеза у Каселу и војводе Насауског. Међу малим владарима врло их је мало, којих владе неби биле онако исто зулумарске као она у Берлину; али те владе затворене у мале будаке земље, и немогући имати никог вишег славољубља, оне некажују свој ауторитет другачије, него ниским гонењем и личном злобом немачког абсолютизма, што је много чешће и несносије у Висбадену и у Хановеру него у Берлину. Њихова домаћа политика није се могла уздићи изнад политике Бизмарка, и шта више они се упињу свим средствима да би спречили народно јединство. Тако је бар народно мишљење у северној Немачкој о цели ове крваве борбе коју су немачке владе заметале. — На југу, вели даље „Тјјмс“, има тежња републиканских и католичких, које уз разлику расе и говора имају толико силе да учине краљеве од Баварске и Виртембершке природним савезницима аустријског цара. Северни јурнали прикљичу југ да промисли: неће ли борбом за Аустрију послужити као оруђе абсолютизма, а противу цивилизације, противу наука и вере у Немачкој. Ти листови иду чак дотле, да мисле да ће Баварци и Швабе бити са Прусијом упркос њиховим владама. Но та нада неће се сигурно испунити. Ма шта говорили Немци о својем народном јединству, јасно је, да Мајна није просто једна река, него је она и линија која Немце на двоје дели.“

Јавилисмо у своје време како су Пруси у један мах и без крваве битке заузели три немачке државе и прогнали три немачке династије. Било се разгласило, да се једно одељење хесенске војске сукобило са пруском војском у К. Хесенској; данас се дознаје, да тог сукоба није било. Говори се међутим да су Пруси, упадајући у аустријску Шлезвију били се са Аустријанцима на северу Ризенгебурга, а код села: Цукмантела, Фридрихсберга и Франсвалда на друму од Најсе у Олмш, али сви ти бојеви тако су незнатни да једва спомена заслужују. Као мало значајнији спомену се бојеви које су Пруси извели са Аустријанцима на чешкој граници. Нарочито се јавља о сукобу аустријских и пруских хусара код Таненвалда; ту је пало и с једне и с друге стране по неколико војника, међу којима на аустријској страни и један официр и један мајор. Говори се и о неким другим пруско-аустријским сукобима, што се о тим сукобима данас каже, то се сутра пориче, тако да се најпосле закључити мора, да су Пруси и у Чешку без тежка одпора продри, и да им тек предстоји велика крвава битка са Аустријанцима.

Најновије.

— Из Лондона се јавља се телеграфски, да је краљица примила оставку садашњег министарства. О томе су Гледстон у народној, а Росел у лордовској скупштини јуче јавили, правдајући се зашто су оставку дали.

— Из Прага телеграфшу „Пестер Лојду“ да су се јутрос сукобили Пруси и Аустријанци код Мињенгрена. Први рањеници су донети у Праг. — Даље се јавља да су Пруси оставили предео Либершицера, чешке Лајпе, и чешк. Каминицера, па су се управили северно. — На северозападној граници Чешке Пруси су се изненада указали и заузели су Цинвалд. — Главни табор принца Фридриха Карла од Прусије налази се у Рајхенбергу.

— Чује се да је једно одељење хановеранске војске успело да се сједини са савезничком војском; а друго се предало Прусима.

— По париск. „Монитеру“ гласови о битки код Кустозе у Италији доста су непоуздани. Свакојако та битка морала је жестока бити, и Аустријанци су у њој јачи били, али као да главни део краљевске војске није претеран натраг преко Миџија, него се још др-

жи на левој обали реке. — „Пестер Лојду“ јављају из Беча да се у битки код Кустозе 65.000 аустријских војника борило противу једног одељења италијанске војске, које је Кустози било заузело.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ј. К. Пешта 15. јунија. Житна пијаца: Уследству кише, коју смо овде и у околини имали, и услед пада курса задржавали су се наши инспектори од сваког купа, и радња је сасвим малаксала, тако да су и цене знаменито пале ко жели продати тај мора са много нижом ценом се задовољити, данас се може волучити за:

Шеницу 85—86, ф. 4.35 до ф. 4.40; 86—87, ф. 4.45 до 4.50; 87—88, ф. 4.60; 88—89, ф. 4.80 новч.

Раж занемаана је и стоји ф. 3.70 до 3.75 нов.

Јечам држе на ф. 2.25 по нико и не тражи.

Кукуруз узимају једино за потрошак у Штајнбурк гди се око 16000 ком. свиња на рану налазе, али је зато опет цена пала и продаје се по ф. 2.75 до 2.80.

Зоб: кредитни завод је за дуже време са својом потребом снабдевена и некупје; данас нуде 45—46 за ф. 2.40.

Репина банатска ф. 6 кол. ф. 6.50 ваг.

Вуна: у Вацу је почео вашар, но можемо већ јавити, да неће ни по продаји ни по цени најбоље изпасти, јер из најглавнији наши места из Ческе и Моравске нису кулци дошли; продао се цак банатска ф. 67, за пијаћу одобравају ф. 80 до 90 за бољу ф. 120.

КУРС.

Дукат ф. 6.18

Сребро 128.—

Стање Дунава 5° 9' преко О' онада.

О Г Л А С И.

ОБЈАВА.

На основу донесеног закључења магистрата кр. привил. В.Кикиндског дистрикта од 4. маја о. г. бр. 168 овим се од стране тарашког поглаварства обштем знању предаје, да ће се парцелирање иберландске земља у сопственом хатару лежећи, састојећи се из 706 јутара 1016 □ ораће, 1780 јутара 1388 □ ливаде, 404 јутара 1186 □ паше и 484 јутара рита, припадајући појединим становницима и самој општини, предузети. Речени рад има се почети 1. августа 1866 год. по спису највишег патента године 1849. §. 2. порезне провизорије, и по овом сва са истим радом скопачена сачињена, као: земљишта (Lagerbuch) изводе за сваког појединог притежатеља, (Besitzbögen) сумаријум и план, најточније произвести. Због чега се сви, у овој струци вешти подуватници позивају, да до 14. (2.) јулија о. г. своја условна изјаснења, која са доставним сведочењима сврх у овом раду практичне способности снабдевена бити имају, подписаном поглаварству прислаћу. Од велике је потребе, да сваки компетент србски, или бар други који славенски језик разуме.

У Тарашу 14. (2.) јунија 1866.

3—3

Рада Достинић
мест. начелник.
С. Секулић
бележник.

Бр. 248.

ОБЈАВА.

По доношеном закључењу плев. магистрата кр. пр. дистрикта В.Кикиндског од 4. маја о. г. бр. 168; овим се од стране општине Кумане обзнањује: да се има предузети парцелирање иберландске земље, која се налази у атару исте општине, а у просторији од 3600 јутара ораће, 600 јутара кошаће и 3000 јутара пашњака, било да припада појединима било самој општини.

Ова радња се започети има 1. августа о. г. по опредељењу највишим патентом од 20. октобра 1849 установљене провизорије земљишног пореза. По том имају се најточније спремити сва за споменути радња потребна сачињена као: земљишна књига (Lagerbuch), изводи из такве књиге за сваког појединог притежатеља, сумаријум и план; чега ради учтиво се позивају сви у овој струци вешти подуватници, да са документима способност и практичност осведочавајући, своја деловна изјаснења до 14. (2.) јулија 1866 на подписату општину пошљу. Подуватник мора знати србски, или други славенски језик.

У Кумани 13. јунија 1866.

3—3

М. Барачков
мест. биров.
Мађаров
бележник.

ПО МИШЉЕЊУ

господина дворског саветника професора др. Балаше и примарног лекара господина др. Јосифа Роџанје

нашло се да је

ПРВА РАКОШ-ПАЛОТСКА

минерална лековита вода

особито добра.

1) У болестима органа за варење. 2) У болестима органа за дисање, и цревнога канала. 3) У затворима и отокоту јетре и слезине, који отуд долази. 4) У хроничном запаљењу мокраћне бешике и материце. 5) У поремећеној потхрани и нестанку крви, који отуд долази. 6) У скрофулама, бледици, конштаку и пуљевима.

Главно стовариште те минералне воде налази се у

ГОЛДИЦЕРА и ПРАГЕРА,

(22)7—10

Пешта, Dreikronengasse Nr. 6.

Те минералне воде има и у свима већим специјалним трговинама овде, свагда од скоро натовчене.